

Изложба

Со претставувањето на најразлични крстови од сите делови на Македонија, дадена е панорама на експонати од применетата уметност и на уметничките занаети, со која ќе се прошири и ќе се продлабочи сознанието за нивната застапеност на македонскиот културен простор.

Овој знак се употребувал и во претхристијанскиот период, во неолитот. Го врежувале на мегалитските споменици, го има на садовите за домаќинство, како и на разни фигури.

Пишува:
Милева ЛАЗОВА

Во Музејот на Македонија беше отворена изложба насловена како "Крстови од колекциите на музеите во Македонија". Беа презентирани 113 прекрасни експонати, датирани во периодот од V до XX век. Изложените предмети се сопственост на музеите во Република Македонија, а дел од нив се прибирани по пат на археолошки ископувања, дел се добиени како подарок или со откуп, а дел како заштитување на црковниот инвентар. Претставени се разни типови крстови, различни по територијални, типолошки, иконографски и стилски карактеристики. Дел од експонатите сега прв пат може да ги види јавноста, благодарение на меѓумузејската соработка.

Автор на концепцијата за изложбата е Марија Мурцева, виш кустос во Одделот за уметност при Музејот на Македонија.

"Крстот, како симбол на христијанството, од неговото прифаќање како единствен препознатлив симбол на верата, нè следи до денес. Тој е најпрепознатливиот христијански симбол, кој со својата длабока духовна симболика отвора широк спектар на материјализирана духовност, преку безброј различни форми на човековата уметничка имагинација.

За христијаните крстот е симбол на

МАКЕДОНСКИТЕ КРСТОВИ НИЗ В

СИНОНИМ ЗА МА ЗА ВЕРА И ПРИП

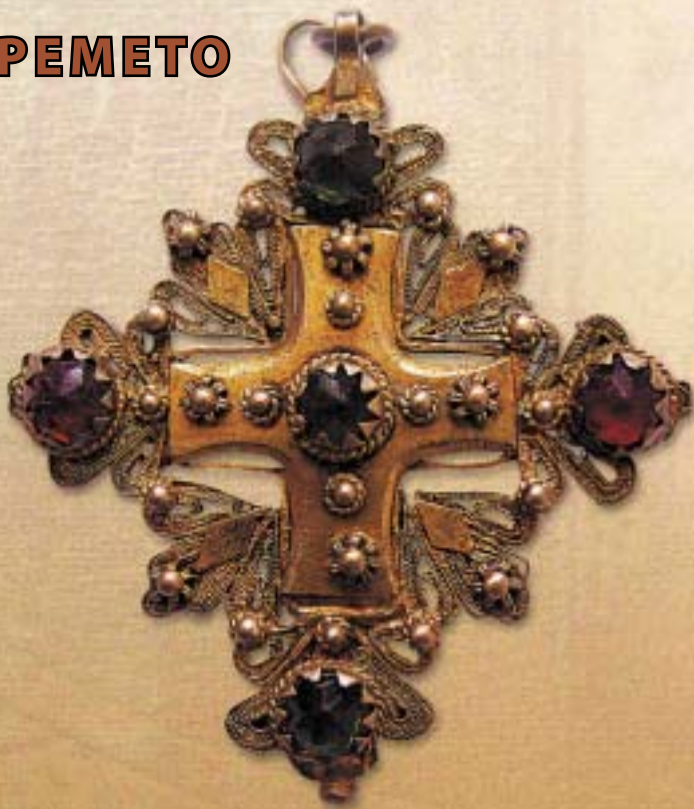
духовното спасение по физичката смрт. Тој ја докажува Христовата човечка природа, чија дематеријализација (Воскресението) ја симболизира победата над смртта и ја дава ознаката за Рајот. Претставува материјализиран белег на религиозната креативност на христијанскиот свет", запишала авторката Мурцева во каталогот.

Како што понатаму таа објаснува, крстот, како графичка слика, како форма, а најмногу како предмет е најраспространетиот симбол на светот.

Составен е од една вертикална (патибулум или хаст) и една хоризонтална греда (антена или трибукулум), кои меѓусебе се спојуваат под прав агол. Според начинот на спојување и соодносот на тие две греди, може да се изведат повеќе форми. Интересно е што овој знак се употребувал и во претхристијанскиот период, во неолитот. Го врежувале на мегалитските споменици, го има на садовите за домаќинство, како и на разни фигури. Во многуте различни форми во кои се среќава бил симбол на сонцето, среќата, плодноста, здравјето.

РЕМЕТО

КА И СТРАДАЊЕ, АДНОСТ

"Крстот - додава Мурџева - е основа на сите симболи на ориентација во однос на самиот себе, како и во однос на небесните и земните стожерни точки. Тој е крстосница на патот на животот и на патот на смртта. Осудениот Христос бил распнат на ваков крст, кој станал синоним за мака и страдање, за вера и припадност. Во времето на Константин Велики, кога христијанската црква е призната како службена религија, крстот почнува да се употребува како симбол и тоа во декоративни и симболични цели. Оттогаш, Константиновиот моногамен крст, украсен со скапоцени камења бил пример за изработка на многу крстови, особено оние кои се создавани до VII век. Со време, се појавуваат повеќе видови крстови. Неговата едноставност како облик дозволува разноликост во уметничкиот израз на формата и декорацијата".

Материјалот од кој се изработени крстовите, исто така, е важна одлика според која се одредува староста на крстот. Па, така тие се изработени од железо, бронза, сребро, злато, дрво. Најчести иконографски претстави се Христос, Богородица, а на крстовите со побогата декорација, чести се претставите на четворицата евангелисти и сцени од животот на Христос. Други симболи кои се среќаваат на крстовите се дрвото на животот, гулабот, Адамовиот череп, сонцето, ангелите. Поради нивната заштитна улога се носеле како приврзози, на монашки капи, на реликвии, како амајлии... Во однос на нивната намена, употреба и функција постојат 12 одделни видови крстови: реликвијари-енколпиони, приврзози, процески или литиски крстови, крстови-разводници, крстови-пломби, крстови-апликации, рачни крстови за целивање, иконостасни крстови...